

Poliisihallituksen asiantuntijanlausunto kansalaisuuslain muutoksista (HE 19/2025 vp)

1 Lausuntopyyntö ja esityksen pääkohdat

Hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 19/2025 vp) kansalaisuuslain muuttamisesta sekä asiantuntijakuulemiseen osallistumista etäyhteyksillä valiokunnan istuntoon 2.6.2025 kello 10.15.

Esityksen tavoitteena on uudistaa kansalaisuuden saamisen edellytyksiä tiukentamalla myöntämisen ehtoja tietyiltä osilta. Esityksen ehdotuksilla on tarkoitus vahvistaa lähtökohtaa, että kansalaisuuden saaminen edellyttää osoitusta onnistuneesta kotoutumisesta yhteiskuntaan. Lisäksi tarkoituksena on korostaa turvallisuuteen liittyvien riskien huomioimista ja yhteiskunnan sääntöjen noudattamista.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia henkilöllisyyttä, nuhteettomuutta ja toimeentuloa koskeviin kansalaistamisen edellytyksiin. Hakijan velvollisuutta selvittää omaa henkilöllisyytensä lisättäisiin. Nuhteettomuusedellytystä muutettaisiin siten, että rikokseen syylistymisestä johtuvat seuraukset olisivat entistä tuntuvammat. Toimeentulon osalta edellytettäisiin jatkossa turvattua toimeentuloa. Lisäksi korostettaisiin kansallisen turvallisuuden arvioinnin merkitystä kansalaisuuden saamisen kannalta. Kansalaisuuden menettämiseen ehdotetaan muutoksia tilanteissa, joissa kansalaisuuden voi menettää joko väärin tietojen antamisen perusteella tai syylistymällä tiettyihin Suomen elintärkeitä etuja loukkaaviin rikoksiin.

2 Lausunto

2.1 Kansalaisuuden hakijan henkilöllisyys

Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että kansalaistamisen edellytyksenä on täysin selvitetty henkilöllisyys ja varmin sekä luotettavin tapa todistaa henkilöllisyys, on viranomaisille esitetty voimassa oleva kansalaisuusvaltion passi tai muu matkustusasiakirja. Katsotaan, että ehdotettu lakimuutos, jossa velvoitetaan kansalaisuuden haluava henkilö aktiivisesti pyrkimään siihen lopputulokseen, että henkilöllisyys selviäisi kansalaisuusvaltion passista, on kannatettavaa.

Ulkomaalaiselta, jolle on myönnetty muukalaispassi kansalaisuusvaltion passin hankkimiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa kansalaisuusvaltion passin hankkimiseen vaaditaan matkustamista toisiin valtioihin tai kansalaisuusvaltioon eikä matkustaminen onnistu ilman Suomen viranomaisten myöntämää matkustusasiakirjaa, voidaan katsoa olevan merkitystä, myöhemmässä kansalaisuushakemuksen käsittelyssä, jolloin edellytystä henkilöllisyyden varmuudesta arvioidaan. Toisin sanoen kansalaisuuden hakijalta pitää voida edellyttää varsin aktiivisia toimia kansalaisuusvaltion passin saamiseksi, jopa matkustamista kansalaisuusvaltioon.

Kansalaisuuden hakijalta voidaan kohtuudella edellyttää kansalaistamistilanteessa sitä, että hän on aktiivisesti pyrkinyt selvittämään identiteettinsä, vaikka hänet olisi kuinka kauan tahansa tunnettu Suomen viranomaisjärjestelmissä tietyllä henkilöllisyydellä. Hakijan tulisi jokaisessa tilanteessa esittää selvitystä siitä, miksi kansalaisuusvaltion passia ei ole pystytty toimittamaan. Kansainvälistä suojelua saavien ulkomaalaisten tai heihin läheisessä suhteessa oleviin henkilöihin voidaan soveltaa poikkeavaa menettelyä, koska passin hankkiminen kotimaasta voisi saattaa heidät tai heihin läheisessä suhteessa olevat henkilöt vaaraan.

Arvioimme, että aktiivisella henkilöllisyyden selvittämisen vaatimuksella tulee olemaan myönteistä vaikutusta ulkomaalaisten henkilöllisyyksien varmuuteen ja esimerkiksi viranomaisten tietojärjestelmien luotettavuus tältä osin parantuu.

2.2 Nuhteettomuusedellytys

Nähdäksemme Suomen kansalaisuus pitäisi lähtökohtaisesti myöntää vain henkilöille, jotka ovat nuhteettomia tai ovat syylistyneet korkeintaan vähäisiksi luokiteltaviin rikoksiin tai rikkomuksiin. Haluamme korostaa kokonaisvaltaisesti hyvää näyttöä kansalaisuuden hakijan sopeutumisesta ja kotoutumisesta Suomalaiseen yhteiskuntaan.

Hallituksen esityksen odotusajat kansalaistamiselle vastaavat tähän tarpeeseen. Nuhteettomuusedellytyksen tiukentaminen rikokseen syylistymisen tilanteessa on kannatettava. Toisaalta haluamme tuoda esiin sen, että vakaviin rikoksiin syylistyneelle ei pitäisi ylipäänsä myöntää Suomen kansalaisuutta. Hallituksen esityksessä käsittääksemme on nuhteettomuusedellytyksen tiukennuksen osalta tämänkaltainen suuntaus, jossa vakavaan rikokseen syylistyneen kansalaisuushakemukseen tehtäisiin kielteinen päätös ilman odotusaikaa. Käytännössä tämä kaiketi tarkoittaisi, että kansalaisuutta ei tultaisi myöntämään myöhemminkään. Katsomme myös, että näissä tilanteissa tulisi henkilön maasta karkottamista harkita viranomaisessa oma-aloitteisesti. Suomen lainsäädännön tulee mahdollistaa henkilön maasta poistaminen silloin, kun henkilö on syylistynyt vakavaan rikokseen tai rikoksiin eikä näissä tilanteissa tulisi edes pohtia kysymystä kansalaisuuden myöntämisestä.

Nähdäksemme nuhteettomuusedellytyksen tiukennuksella voi olla vaikutuksia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen myönteisesti.

2.3 Toimeentuloedellytys

Hallituksen esityksessä kansalaistamisen edellytykseksi ehdotetaan, että hakija ei ole turvautunut työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen hakemusta edeltäneiden kahden vuoden aikana, kuin korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Käytännössä tämä tulisi tar koittamaan sitä, että erinäisiin yhteiskunnallisiin tukiin turvautuva ulkomaalainen ei voisi saada Suomen kansalaisuutta. Vaatimus vaikuttaa tiukalta, mutta toisaalta hyväksyttävältä. Käsityksemme mukaan kansalaisuus kuitenkin voitaisiin myöntää myöhemmin, kun edellytys täyttyy. Pidämme vaatimusta neutraalina ja se voi edesauttaa kansalaisuuden hakijan osallistumista suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen, mutta toisaalta voi aiheuttaa sen, että kansalaisuuden hakija ei hae hänelle kuuluvia etuisuuksia kansalaisuushakemuksen ollessa käsittelyssä. Vaatimuksella ei arvioida olevan vaikutuksia poliisin toimialueen osalta.

2.4 Kansallinen turvallisuus

Tuemme vahvasti hallituksen esityksen näkemystä kansallisen turvallisuuden näkökoh tien huomioimisesta. Säännös, jossa kansalaisuuden myöntämisen yleiseksi edelly tykseksi säädettäisiin, ettei henkilön toiminta vaaranna Suomen kansallista turvallisuutta, on tärkeä. Kansallisen turvallisuuden kriteerin täyttymistä tulee voida arvioida jokaisessa tilanteessa, jossa ulkomaalaiselle ollaan harkitsemassa Suomen kansalaisuuden myön tämistä, myös ns. ilmoitusmenettelyssä. Lakiesityksen perustelut ovat hyvät. Kansallisen turvallisuuden ala on määritelty riittävän dynaamiseksi. Kansallinen turvallisuus käsit teenä muuttuu ajan saatossa ja kansallisen turvallisuuden ilmenemismuodot ovat moni naisia eikä tulevaisuuden ilmenemismuotoja pystytä välttämättä hahmottamaan tässä hetkessä.

2.5 Kansalaisuuden menettäminen

Poliisihallitus lausui Sisäministeriölle lain valmisteluvaiheessa kansalaisuuden menettä misen osalta, kun henkilö syyllistyy tiettyihin valtion elintärkeisiin etuihin koskeviin ja erit täin vahingollisiin rikoksiin, että ehdotuksessa ollut neljän vuoden vankeusrangaistuk seen syyllistyminen on liian korkea edellytys, kun otetaan huomioon Suomen yleinen rangaistuskäytäntö ja ehdotti muutokseksi lainvalmisteluun, että lain sanamuotoa muu tettaisiin. Nyt Eduskunnassa käsittelyssä olevaan lakiesitykseen Poliisihallituksen kanta on huomioitu, ja ehdotuksessa riittäväksi kansalaisuuden poisottamisen edellytykseksi tietyissä kansallista turvallisuutta vaarantavissa rikoksissa ehdotetaan tuomion pituu deksi ja laaduksi vähintään kahden vuoden ehdotonta vankeutta. Kannatamme lainkoh dan hyväksymistä tällaisenaan.

Janne Lepsu, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.05.2025 klo 11:15. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisitarkastaja Marko Savolainen
Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä
Poliisilakimies Visa Weckström
Pol_vp_ Poliisihallitus_esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi